
Advies

De 'Pledge' in het kader van de Biodiversiteitsstrategie

De 'Pledge' in het kader van de Europese biodiversiteitsstrategie 2030

Datum van goedkeuring	11/05/2023
Volgnummer	2023 016
Coördinator + e-mailadres	Kathleen Quick, kathleen.quick@minaraad.be
Co-auteur + e-mailadres	Jan Verheeke, jan.verheeke@minaraad.be Wim Van Gils, wim.van.gils@minaraad.be

---

Inhoudstafel

Inhoudstafel	2
Krachtlijnen	3
Procesbeschrijving.....	4
De <i>'Pledge'</i> in het kader van de biodiversiteitsstrategie 2030	5
1 Situering.....	5
1.1 De Europese beleidsmatige context.....	5
1.2 Vlaamse context met betrekking tot implementatie van deze opgave	6
2 Advies.....	8
2.1 Inzake de aanduiding van aanvullende beschermde gebieden	8
2.2 Inzake de herstelopgave en de notie 'geen achteruitgang'	11
Bibliografie	16

Krachtlijnen

Deze adviesvraag over de *pledge* kadert in de uitvoering van de biodiversiteitsstrategie voor 2030. De *pledge* zelf bestaat uit twee delen: een luik inzake de bescherming van gebieden en een luik inzake het herstel en de niet-achteruitgang van beschermde habitats en soorten.

In dit advies vraagt de Minaraad inzake de bescherming van gebieden om niet al te zeer te focussen op de kwestie van de “percentages”. De Raad meent dat het vooral van belang is om een goed beeld te scheppen van de diverse beschermingsstatuten over de beleidsdomeinen heen en het duiden van de doorwerking ervan op het terrein. In deze oefening primeren volgens de Raad de kwaliteit van habitats en gezonde populaties van soorten (d.i. de reële biodiversiteitswaarde) en de daartoe te leveren inspanningen.

Inzake de herstelopgave en de notie ‘geen achteruitgang’ vraagt de Raad om actief op meekoppelingen in te zetten. De Raad verwijst hiervoor naar (lopende) plannen en processen zoals onder andere de stroomgebiedsbeheerplannen, het bosuitbreidingsplan, het instandhoudingsbeleid, ...

Zoals ook vermeld in het gidsdocument van de Europese Commissie vraagt de Raad om de mogelijkheden van grensoverschrijdende samenwerking als aandachtspunt mee te nemen.

Afsluitend vraagt de Minaraad om voor de invulling van de hersteldoelen in het kader van deze *pledge* ook een concreet tijdspad op te nemen in het volgende Vlaams Natura 2000-programma.

Procesbeschrijving

Datum adviesvraag	16 maart 2023
Naam adviesvrager + functie	Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme
Rechtsgrond van de adviesvraag	D.A.B.M., artikel 11.2.1, §1, 2°
Adviestermijn	Tot eind april
Samenwerking	WWF en ABS werden op vraag van minister bij dit adviesproces betrokken
Overlegcommissie	Voornameleden van de WG BIODIVERSITEIT & ECOSYSTEMEN
Betrokken experts	ANB, INBO, Departement Omgeving
Vergaderingen: soort + datum	Maandag 3 april 2023, dinsdag 11 april 2023, vrijdag 21 april 2023, dinsdag 25 april

---

De Mineraad ontving de adviesvraag op 16 maart 2023 met daarin de vraag om te adviseren tegen eind april en om hierbij ABS en WWF te betrekken.

Op 3 april werd een hoorzitting georganiseerd, met een toelichting van de context van de adviesvraag, in hoofdzaak door een delegatie van het Agentschap Natuur en Bos. Bij deze dankt de Mineraad de sprekers voor hun duiding.

Een ad-hoc werkgroep, met daarin ook afgevaardigden van WWF en ABS, bereidde het advies voor in de daaropvolgende zittingen. Om een advies te kunnen vaststellen binnen de gestelde adviestermin werd aan het einde van het proces gewerkt met een schriftelijke procedure.

De 'Pledge' in het kader van de biodiversiteitsstrategie 2030

1 Situering

1.1 De Europese beleidsmatige context

[1] **In uitvoering van de biodiversiteitsstrategie 2030.** De biodiversiteitsstrategie voor 2030 heeft als doel het stoppen van het verlies aan biodiversiteit en de daarmee gepaard gaande ecosysteemdiensten als doel en dit zowel op internationaal, Europees niveau als op nationale en regionale niveaus. De strategie stelt dat de bestaande bescherming tot op heden onvolledig was en dat herstel slechts op kleine schaal heeft plaatsgevonden. Alsook dat de uitvoering en handhaving van deze wetgeving ontoereikend zijn gebleven. Om de biodiversiteit uiterlijk in 2030 op weg te zetten naar herstel, moeten de inspanningen opgevoerd worden.¹

Het gidsdocument van de Europese Commissie situeert het eerste deel van de *pledge*, i.e. de beschermde gebieden, in deel 2.1. van de Europese biodiversiteitsstrategie voor 2030, met name *“een samenhangend netwerk van beschermde gebieden”*.² In de biodiversiteitsstrategie wordt hierover gesteld dat het huidig netwerk van beschermde en strikt beschermde gebieden niet groot genoeg is om de biodiversiteit te waarborgen. De strategie stelt dat ten minste 30% van het land en 30% van de zee in de EU zou moeten worden beschermd, waarvan ten minste een derde, i.e. minstens 10% dus, een strikte bescherming zou moeten kennen.³ De Europese Raad van ministers ondersteunde dit doel in zijn conclusies van oktober 2020.⁴ Eveneens wordt in de biodiversiteitsstrategie gesteld dat de lidstaten verantwoordelijk zullen zijn voor het aanwijzen van aanvullende beschermde en strikt beschermde gebieden.⁵

Wat herstel betreft, verwijst het gidsdocument naar deel 2.2 van de Europese biodiversiteitsstrategie voor 2030, met name *“een EU-plan voor het herstel van de natuur: ecosystemen op het land en in de zee herstellen”*.⁶ De strategie stelt hierover dat *“het niet voldoende zal zijn om de natuur die we hebben te beschermen”* en dat men *“ambitieuzer moet zijn op het gebied van natuurherstel”*. De strategie stelt concreet dat *“de Commissie de lidstaten [zal] verzoeken om de graad van uitvoering van de bestaande wetgeving binnen duidelijke termijnen te verhogen”*.⁷

---

¹ EUROPESE COMMISSIE (2020), p. 4

² EUROPESE COMMISSIE (2022a), p. 1.

³ EUROPESE COMMISSIE (2020), p. 4.

⁴ EUROPESE RAAD (2020), Raadsconclusies, p. 8: “WELCOMES the objective of creating a coherent network of well-managed protected areas and to protect a minimum of 30% of the EU’s land area and 30% of its sea area, one third of which strictly protected, representing 10% of EU land and 10% of EU sea; EMPHASISES that this is an objective to be reached by Member States collectively, with all Member States participating in this joint effort as well as taking into account national conditions; STRESSES that this network should be based on the Natura 2000 network and complemented by additional designations by Member States.”

⁵ EUROPESE COMMISSIE (2020), p. 4 en 5.

⁶ EUROPESE COMMISSIE (2021), p.1.

⁷ EUROPESE COMMISSIE (2020), p. 6 en 7.

In de strategie wordt eveneens verwezen dat als leidraad voor de lidstaten gidsdocumenten zouden worden opgemaakt. Dit is effectief gebeurd en deze gidsdocumenten werden gehanteerd om het Vlaamse voorstel uit te werken.

- [2] **De in opmaak zijnde Verordening inzake natuurherstel.** Op 22 juni 2022 publiceerde de Europese Commissie een voorstel voor een Verordening betreffende natuurherstel. Dit omdat recente evaluaties aantoonde dat de bestaande wettelijke kaders om de natuur beschermen niet volstaan om het verlies aan biodiversiteit een halt toe te roepen. Dit voorstel heeft een ruimer bereik dan de tot nu toe Europees beschermde habitats en soorten onder de Vogel- en Habitatrichtlijn en stelt daarnaast ook doelstellingen voor met betrekking tot stedelijke en landbouwecosystemen natuurlijke connectiviteit van rivieren en natuurlijke functies van overstromingsgebieden en herstel van bestuiverspopulaties.

Aan dit voorstel ging een zeer uitgebreide beoordeling van de Europese Commissie vooraf. En ook het Europees Parlement, de diverse adviescomités en enkele nationale parlementen stelden in deze lopende Europese procedure al standpunten hierover vast.⁸ De mogelijke gevolgen van dit voorstel van natuurherstelwet in relatie tot deze *pledge* zijn momenteel onduidelijk.

1.2 Vlaamse context met betrekking tot implementatie van deze dubbele opgave

- [3] **Vlaamse (verstedelijkte) context ...** De Miniraad merkt op dat er wat betreft landgebruik, met name ruimtebeslag en verhardingsgraad en de aanwezige open ruimte een groot verschil is tussen de diverse Europese lidstaten. Alsook binnen België tussen Vlaanderen en Wallonië. Enkele getallen voor Vlaanderen:

- 15,4% van de totale Vlaamse oppervlakte is verhard⁹;
- De totale oppervlakte aan ruimtebeslag op Vlaams grondgebied is ruim 33%¹⁰.

Verharding wordt hierbij als volgt gedefinieerd: *“Verharding is de oppervlakte waarvan de aard en/ of toestand van het bodemoppervlak gewijzigd is door het aanbrengen van artificiële, (semi-) ondoorlaatbare materialen waardoor essentiële ecosysteefuncties van de bodem verloren gaan (woningen, wegen, andere constructies...). Verharding stemt overeen met de term ‘bodemafdekking’ zoals Vlaanderenbreed geïnventariseerd door het Agentschap Informatie Vlaanderen (AIV)”*.¹¹ Ruimtebeslag wordt hierbij als volgt gedefinieerd: *“Ruimte, ingenomen door onze nederzettingen, dus door huisvesting, industriële en commerciële doeleinden, transportinfrastructuur, recreatieve doeleinden, serres etc. Parken en tuinen maken hier ook deel van uit.”*¹² Ecoducten over infrastructuren

---

⁸ [Procedure File: 2022/0195\(COD\) | Legislative Observatory | European Parliament \(europa.eu\)](#)

⁹ <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/ruimtegebruik/verharding>.

¹⁰ <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/ruimtegebruik/ruimtebeslag>.

¹¹ PISMAN ET AL. (2021), p. 34.

¹² De Raad wijst in dit kader ook op het feit dat ongeveer 12% van Vlaanderen bestaat uit tuinen (RURA 2021, p. 136) en dat er momenteel in een aantal steden en gemeenten een Vlaams project (tuinrangers) loopt om de algemene waarde voor biodiversiteit van deze tuinen te verhogen.

en sommige bermstroken en taluds langs (weg)infrastructuren behoren volgens de geldende technische definities (2016) ook tot het ruimtebeslag.”¹³

In dit kader dient evenwel ook te worden verwezen naar strategische doelstelling 1 uit het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, met name het verminderen van het bijkomend ruimtebeslag. Tegen 2040 moet volgens deze doelstellingen het bijkomend gemiddeld dagelijks ruimtebeslag teruggedrongen zijn tot 0 hectare¹⁴. Verder loopt op dit moment in Vlaanderen ook een proces met het oog op het erkennen van Vlaamse natuur- en landschapsparken.

Het NARA2020 stelt bijkomend dat *“Door de uitbreiding van stedelijk en bebouwd gebied verkleint en versnipperd het landelijk gebied verder en krijgt het randstedelijk gebied een meer verstedelijkt karakter.”¹⁵* De Minaraad meent dat dit gevolgen heeft wat betreft de impact van de 30%-doelstelling, die op Europees niveau zal moeten worden gerealiseerd.

[4] **... leidt tot hoge grondprijzen.** Bovenvermelde leidt eveneens tot zeer hoge grondprijzen voor open ruimte in Vlaanderen, zie bijvoorbeeld de notarisbarometer voor een vergelijking van de prijzen van landbouwgronden in Vlaanderen en Wallonië: *“Een landbouwgrond in Wallonië kostte in de eerste helft van 2022 gemiddeld 26.000 euro minder dan in Vlaanderen. Het prijsverschil tussen Vlaanderen en Wallonië nam de afgelopen jaren alsmaar toe. Zo bedroeg het prijsverschil in 2017 gemiddeld 20.728 euro.”¹⁶*

[5] **Diverse milieudrukken bemoeilijken herstel van Europees beschermde soorten en habitats en/of tegengaan van verslechtering.** Het gidsdocument van de Europese Commissie stelt dat de rapportage in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn uit 2019 als uitgangspunt moet worden gebruikt. De Minaraad stelt op grond van deze rapportage vast de meerderheid van de soorten en habitats momenteel geen gunstige staat van instandhouding bereiken, alhoewel ten opzichte de vorige rapportage wel enige vooruitgang werd opgetekend. In de rapportagedocumenten worden, eveneens op vraag van de Europese Commissie, de belangrijkste milieudrukken opgelijst die het verbeteren van de staat van instandhouding van soorten en habitats bemoeilijken. In het kader van het Vlaams Natura2000-programma wordt nagegaan wat de meest aangewezen manier is om de negatieve effecten van deze diverse milieudrukken aan te pakken.

[6] **De in opmaak zijnde Verordening inzake natuurherstel.** Recent deed ook Vlaams minister van minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme een mededeling van het Vlaams standpunt aan de Vlaamse Regering.¹⁷ In dit standpunt wordt onder andere verwezen naar de specifieke Vlaamse context en het verder uitwerken van bestaande engagementen inzake het behoud van de biodiversiteit. De Minaraad neemt

---

¹³ PISMAN ET AL. (2021), p. 30.

¹⁴ DEPARTEMENT OMGEVING (2018), p. 18.

¹⁵ SCHNEIDERS ET AL. (2020), p. 107.

¹⁶ [Landbouwbarometer: prijs landbouwgrond stijgt minder snel dan in de afgelopen jaren | Notaris.be - Nieuws](#)

¹⁷ <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/64425BD6CA1CB15B58CF4A97>

akte van dit standpunt. De diverse Raadspartners hebben hierover uiteenlopende meningen.

2 Advies

2.1 Inzake de aanduiding van aanvullende beschermde gebieden

- [7] **Focus niet op percentages.** De Minaraad merkt op dat er op dit moment op Europees niveau nog geen afspraken zijn wat betreft de verdeling van de percentages over de lidstaten en/of over de biogeografische regio's. Bovendien wijst de Raad er op dat de context met betrekking tot beschikbare open ruimte zeer uiteenlopend is in de diverse lidstaten (zie [3]). Maar ook het niveau van de diverse beschermingsstatuten is ongelijkmatig en leidt niet altijd tot effectief behoud van een soort of habitat. Daarnaast wijst de Raad op de hoge gronddruk in Vlaanderen, hetgeen gepaard gaat met hoge grondprijzen, zie [4]. Bovendien is het momenteel niet duidelijk hoe de Europese Commissie in de toekomst met deze zaak zal omgaan.

De Raad beveelt daarom aan om niet al te zeer te focussen op de “kwestie van de percentages” en vraagt om onze verantwoordelijkheid voor het behoud van biodiversiteit zo goed mogelijk op te nemen in de Vlaamse context.

De Raad meent dat het vooral van belang is om een goed beeld te scheppen inzake de diverse beschermingsstatuten in Vlaanderen en dit over de diverse beleidsdomeinen heen¹⁸. Bovendien is het nodig de doorwerking van deze statuten op het terrein voldoende te duiden in deze *pledge*.

De Commissie geeft hiertoe al de nodige aanzetten in het sjabloon. Zo wordt bijvoorbeeld voor alle types van gebieden een onderscheid gemaakt in lange-termijnbescherming op grond van wettelijke, administratieve en contractuele instrumenten; moet gespecificeerd worden of de natuurlijke waarden en de nodige natuurbehoudsdoelen duidelijk worden aangegeven en indien niet, wanneer dat wel zal gebeuren; of de desbetreffende gebieden effectief worden beheerd in functie van het realiseren van natuurdoelen en of dat er doelgerichte monitoring gebeurt.¹⁹

Volgens de Raad primeren in deze oefening de kwaliteit van habitats en gezonde populaties van soorten (d.i. de reële biodiversiteitswaarde), en de daartoe te leveren inspanningen, op de papieren bescherming die verbonden is aan de diverse opgelijste beschermingsstatuten.

- [8] **Kijk ook naar wat er nog “in de pijplijn” zit...** De Minaraad merkt op dat er in het verleden reeds heel wat beleidsbeslissingen werden genomen die zouden leiden tot een verhoging van de beschermde en/of beheerde oppervlakte²⁰, alsook dat in de diverse beleids- en

---

¹⁸ De Raad denkt hierbij onder andere aan de bescherming van bossen op grond van het bosdecreet, de bescherming van bepaalde vegetaties en kleine landschapselementen onder het natuurdecreet, beschermingsbepalingen voor graslanden onder erfgoed, ...

¹⁹ EUROPESE COMMISSIE (2022b).

²⁰ VEN/IVON en IHD-besluiten.

begrotingstoelichtingen bijkomende initiatieven werden aangekondigd die eveneens een bijdrage kunnen leveren²¹.

De Raad stelt vast dat vele van deze doelstellingen tot op heden nog niet werden gerealiseerd. Een beleidsevaluatie is nodig om te achterhalen waarom deze doelstellingen niet werden gehaald, met het oog op een zinvolle verdere uitvoering van deze processen. In deze beleidsevaluatie dienen zowel factoren die een afremmende impact hebben op het behalen van de doelstellingen, als factoren die een impact kunnen ondervinden van uitvoering van deze processen, mee in beschouwing genomen te worden.

De Raad stelt eveneens vast dat de meeste Europees beschermde soorten en habitats op dit moment niet in een gunstige staat van instandhouding verkeren. Dit heeft, net zoals het bijkomend afbakenen van beschermde gebieden, een impact op de vergunningverlening. Om te komen tot een gunstige staat van instandhouding zijn volgens de Raad robuuste natuurgebieden nodig, met een voldoende hoge kwaliteit van het leefmilieu en de nodige verbindingen tussen dergelijke gebieden, conform de goedgekeurde S-IHD besluiten. De Raad gaat ervan uit dat de *pledge* hieraan een bijdrage kan leveren en vraagt om de aanbevelingen uit dit advies te implementeren. Afsluitend wijst de Minaraad op het feit dat er enige tijd verloopt tussen de aankoop van een gebied met het oog op het opmaken van een natuurbeheerplan en de daadwerkelijke goedkeuring van een dergelijk plan. De lijst van beschermde gebieden wijzigt derhalve continue in de tijd. De Raad vraagt om ook alle bovenvermelde aspecten te duiden bij het aanleveren van de *pledge*.

[9] **Inventariseer ook de mogelijkheden voor *other effective area-based conservation measures* (OECM's).** Dit soort maatregelen wordt in het Verdrag inzake de biodiversiteit gedefinieerd²². Het gaat hierbij om gebieden met een of andere vorm van bescherming die niet onmiddellijk verband houdt met de bescherming van habitats en soorten²³. Het gidsdocument stelt dat dergelijke maatregelen kunnen meegeteld worden indien:

- ze vallen onder (inter)nationale wetgeving of een contractuele overeenkomst die lange termijn resultaten inzake behoud beogen;
- er natuurbehoudsdoelen vastgesteld zijn en maatregelen worden genomen;
- effectief beheer en monitoring van de biodiversiteit gebeurt.

Uit de toelichting van het ANB blijkt dat deze nog niet in de theoretische oefening werden opgenomen. De Raad vraagt om na te gaan of er in Vlaanderen gebieden zijn die aan bovenstaande criteria voldoen.

[10] **.... en maak werk van uitvoeringsbesluiten in het kader van artikel 90ter, van het Bosdecreet.** De Minaraad merkt op dat de bescherming van de meest kwetsbare

---

²¹ BBT Omgeving en natuur over beleidskaders BRV, effectief natuurbeheer, blue deal, bosuitbreiding, Vlaamse parken ...

²² other effective area-based conservation measure: "a geographically defined area other than a Protected Area, which is governed and managed in ways that achieve positive and sustained long-term outcomes for the in situ conservation of biodiversity, with associated ecosystem functions and services and where applicable, cultural, spiritual, socio-economic, and other locally relevant values"

²³ EUROPESE COMMISSIE (2022a), p. 14 en p. 15.

waardevolle ruimtelijk bedreigde bossen, zoals voorzien in artikel 90ter, van het Bosdecreet, nog niet volledig uitgevoerd is. Bescherming van deze bossen wordt op dit moment opnieuw geregeld via artikel 90bis, van het Bosdecreet. De Raad vraagt om in het kader van deze *pledge* na te gaan wat de aangewezen manier is om deze bossen te behouden.

- [11] **Maak ook werk van de aanleg van natuurverbindingen in functie van de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen.** Uit de toelichting van het ANB blijkt dat deze nog niet in de theoretische oefening werden opgenomen. Nochtans heeft de versnippering van de aanwezige natuur in Vlaanderen gevolgen voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding.²⁴ Het gidsdocument stelt hierover dat niet alle ecologische corridors in aanmerking komen om aangeduid te worden als beschermd gebied. Enkele voorbeelden die worden vermeld: aanduiding van beschermde gebieden, bufferzones, landschapselementen. Aan de lidstaten wordt gevraagd om bij het opmaken van de *pledge* voldoende connectiviteit van het netwerk van beschermde gebieden te waarborgen en na te gaan wat hiertoe de meest geschikte aanpak is. Er wordt eveneens gesteld dat de aanwezigheid en functionaliteit van deze verbindingen een deel van de evaluatie zullen uitmaken.²⁵

De Raad stelt vast de aanleg van natuurverbindingen op drie bestuursniveaus vervat zit en dat dit zowel via regulerende als via inrichtende instrumenten verloopt. Verder merkt de Raad op dat er hierrond al heel wat gebeurt, maar dat dit niet afdoende is²⁶. De Raad verwijst naar [16] voor enkele concrete voorbeelden.

De Minaraad adviseerde hierover al in het IHD-advies (zie [25]) en herhaalt deze aanbeveling²⁷. De Raad doet hierbij ook opmerken dat er een literatuurstudie loopt inzake de effecten van nachtelijke verlichting op biodiversiteit en vraagt om de resultaten van deze studie mee te nemen bij het aanpakken van de problematiek van versnippering.²⁸

- [12] **Vergeet ook vergroening van steden niet.** Eveneens merkt de Minaraad op dat zowel in de Europese Biodiversiteitsstrategie voor 2030²⁹, als in het gidsdocument van de Europese Commissie ook aandacht gaat naar vergroening van steden³⁰ en dat ook dit niet aan bod kwam in de toelichting van het ANB. Gelet op de specifieke Vlaamse context, zoals beschreven in [2], alsook het belang van groenblauwe dooradering in bebouwde gebieden, vraagt de Raad ook hier aandacht voor. De biodiversiteitstrategie stelt hiertoe dat in het kader van plannen voor stedelijke vergroening kan gewerkt worden met beleids-, regelgevings- en financiële instrumenten.³¹ De Raad denkt hierbij bijvoorbeeld

---

²⁴ SCHNEIDERS ET AL. (2020), p. 11, p. 75 en p. 115.

²⁵ EUROPESE COMMISSIE (2022a), p. 24 en 25.

²⁶ VAPEO, voorzien van ecologische passages bij aanleg van fietsverbindingen, ...

²⁷ MINARAAD (2022b), p. 19.

²⁸ <https://pureportal.inbo.be/nl/projects/artificial-light-at-night-a-review-on-the-effects-on-biodiversity>

²⁹ EUROPESE COMMISSIE (2020), p. 14 en p. 15.

³⁰ EUROPESE COMMISSIE (2022a), p. 15.

³¹ EUROPESE COMMISSIE (2020), p. 15.

aan stimulansen om in te zetten op natuurinclusief en natuursparend bouwen zonder bijkomend ruimtebeslag.

2.2 Inzake de herstelopgave en de notie ‘geen achteruitgang’

- [13] **Niet enkel Vlaams Natura 2000-programma.** De toelichting van het ANB verwijst voor de gemaakte keuzes naar het eerste Vlaams Natura 2000-programma. In het kader van de uitvoering van de Vogel- en Habitatrictlijn werden evenwel ook andere planningsdocumenten goedgekeurd.³² Daarin werden voor de komende jaren doelstellingen opgenomen inzake soorten en habitats. De Raad vraagt om deze ook als uitgangspunt mee te nemen wat betreft het selecteren van soorten en habitats.

De Minaraad stelt vast dat voor bepaalde boshabitats reeds een gunstige of gelijke trend wordt opgetekend. De Raad stelt daarom voor om, naar analogie met andere habitattypes, deze habitattypen mee in ogenschouw te nemen bij de keuze met betrekking tot de 30%-verbeterdoelen.

- [14] **Maak een goede inschatting om het gestelde doel van 30% herstel in 2030 te halen.** Uit de toelichting van het ANB blijkt dat met betrekking tot de 30%-herstelopgave er momenteel ingezet wordt op meer dan 30%. De Raad verwijst hierbij naar het gidsdocument van de Europese Commissie over de herstelopgave waarin wordt gesteld dat naar de resultaten in 2030 zal worden gekeken. Dit betekent dat elke soort of elk habitat die in 2030 een verbeterende trend laat optekenen ten opzichte van de situatie in de rapportage uit 2019, zal meegeteld worden voor het bereiken van de 30%.

Het komt er dus op neer om nu al een goede afweging te maken. Wanneer de middelen en mogelijkheden beperkt zijn, moet de prioritering goed onderbouwd worden. Bij het maken van deze afweging is het van belang om zowel rekening te houden met mogelijke effecten als met het bereiken van het beoogde doel van 30% herstel in 2030.

De Raad stelt ook vast dat er in 2025 een tussentijdse evaluatie is voorzien, zodat er op dat moment kan worden bijgestuurd, indien nodig. Verder brengt de Raad in herinnering dat het uiteindelijke doel is om in 2050 voor alle soorten en habitats een gunstige staat van instandhouding te bereiken, zoals vastgesteld in het Vlaams Natura 2000-programma³³.

- [15] **Ga actief om met bedreigingen en kansen.** De Minaraad wijst op andere (lopende) plannen en processen waarin maatregelen en acties worden voorzien die voordelen kunnen opleveren voor bepaalde soorten en habitats. De Minaraad denkt hierbij onder andere aan de stroomgebiedbeheerplannen, het bosuitbreidingsplan, het houtkantenplan, de *Blue Deal*, het Vlaams Strategisch GLB-plan, de programmatische aanpak stikstof, het Vlaams Energie- en Klimaatplan, , ... De Raad meent dat maatregelen en acties genomen in het kader van deze plannen en processen eveneens voor bepaalde soorten en/of habitats kunnen zorgen voor verbetering in de staat van hun

---

³² AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS (2019)

³³ VLAAMSE REGERING (2017), p. 15: “4. Gunstige staat voor alle habitats en soorten tegen 2050.”

instandhouding. Maar eveneens zijn er ook lopende plannen en processen die een negatieve impact hebben op de staat van instandhouding van Europees beschermde soorten en habitats. Het komt er in het kader van de herstelopgave op aan om voor beide aspecten aandacht te hebben.

De Raad vraagt om deze mogelijke win-wins te bekijken en indien nodig, het voorstel op grond hiervan bij te stellen. In volgende paragrafen geeft de Raad enkele mogelijke pistes aan.

[16] **Kansen inzake het creëren van verbindingen.** Het Vlaams Actieprogramma Ecologische Ontsnippering (VAPEO) werd in 2019 goedgekeurd en is een meerjarenprogramma dat inzet op het oplossen van prioritaire knelpunten van gewest- en snelwegen. Maar ook bijvoorbeeld bij het aanleggen van fietsverbindingen, heraanleg van of werken aan lokale wegen, ... kunnen ecologische passages voorzien worden.

[17] **Inventariseer de mogelijkheden voor soorten en habitats onder het Vlaams Strategisch GLB-plan.** De Minaraad merkt op dat in het Vlaams Strategisch GLB-plan voor 2023-2027 onder de noemers 'conditionaliteit', 'interventies' en 'plattelandsinterventies' diverse mogelijkheden voor bepaalde habitats zoals graslanden en veengebieden worden voorzien, evenals specifieke beschermingsmogelijkheden in verband met fauna- en florasoorten. Hierbij moet men rekening houden met het feit dat bepaalde biodiversiteitselementen in een landbouwgebied niet altijd aan eenzelfde plaats zijn gebonden.

De Minaraad beschikt op dit moment niet over voldoende informatie om na te gaan of deze bovenstaande maatregelen kunnen bijdragen aan de hersteldoelstelling van deze *pledge*. De Raad vraagt om, vanuit het oogpunt van de *pledge*, deze mogelijkheden te inventariseren ten einde na te gaan in welke mate aansluiting gevonden wordt met de hersteldoelstelling van deze *pledge*.

[18] **Ga na wat de opportuniteiten zijn in het kader van de Blue Deal.** De Minaraad heeft eerder al gevraagd naar een betere beleidsintegratie op gebiedsniveau.³⁴ De Raad merkt hierbij bijvoorbeeld op dat in de Blue Deal gesteld wordt dat een programma voor herstel van habitatrictlijngebieden met structurele verdrogingsproblemen zal worden opgestart³⁵.

De Minaraad meent dat er dus een duidelijk verband is tussen deze beide processen en vraagt om dit verband ook expliciet te benoemen, Europees beschermde soorten en habitats kunnen immers een verbetering in staat van instandhouding krijgen door de acties uit de Blue Deal. Ook kan worden nagegaan of bepaalde maatregelen en acties meer structureel kunnen worden verankerd in de in opmaak zijnde actualisatie van het Vlaams Energie- en Klimaatplan.

---

³⁴ MINARAAD (2022b), p. 15.

³⁵ VLAAMSE REGERING (2020), p. 28.

[19] **Ook kansen in het kader van klimaatadaptatie meerekenen.** De Minaraad verwijst eveneens naar het Vlaams klimaatadaptatieplan 2030³⁶ en vraagt om ook hier op win-win mogelijkheden in te zetten. De Raad geeft hieronder enkele voorbeelden:

- *Het ecologisch herstel van de kustduinen*³⁷;
- *Inrichting van herbestemde signaalgebieden*³⁸;
- *Verdere uitvoering en versterking van het SIGMA-plan, met onder andere bijkomende overstromingsgebieden en herstel van waterbergingsgebieden met wetlands*³⁹;
- *Het ontwikkelen van nieuwe duinen en versterking van de kustnatuur en -ecosystemen in het kader van de Kustvisie*⁴⁰;
- *Wetlandherstel met aandacht voor veenherstel en bescherming*⁴¹;
- *Klimaatbestendig bosbeheer*⁴²;
- *Inrichting van Vlaamse onbevaarbare waterlopen met het oog op herstel van natuurlijke processen*⁴³;
- *Klimaatlimme landbouw*⁴⁴.

[20] **Realiseer het aangekondigde hydrologisch herstel.** De Raad drong in het advies over de derde stroomgebiedsbeheerplannen aan op méér maatregelen om het hydrologisch regime in afgebakende stukken SBZ te herstellen⁴⁵, en wees erop dat het opnemen en uitvoeren van de nodige maatregelen i.f.v. de Natura 2000 maatregelen een verplichting is uit de KRW⁴⁶. De noodzaak hiertoe werd bevestigd in het overwegingsdocument, waar verwezen wordt naar een generieke maatregel, over het uitwerken van een gebieds-specifiek herstelbeleid voor habitatrictlijngebieden die kampen met een structurele verdroging⁴⁷. De Raad vraagt om vanuit het oogpunt van de doelstellingen uit de *pledge*, te verzekeren dat deze maatregel concrete invulling en vooral uitvoering krijgt en dat de voortgang verzekerd wordt via het geëigende instrumenten.. De Raad meent in dit kader dat dit herstel niet enkel voor habitats dient te gebeuren, maar ook maatregelen voor Europees beschermde soorten moeten worden meegenomen.

[21] **Bekijk de mogelijkheden uit het bosuitbreidings- en houtkantenplan.** Zoals in eerdere adviezen gesteld, meent de Minaraad dat bossen bij uitstek een multifunctionele rol te vervullen hebben.⁴⁸ De Raad merkt op dat vanuit dit proces gefocust wordt op de

---

³⁶ VLAAMSE OVERHEID (2022b), Vlaams klimaatadaptatieplan. Vlaanderen wapenen tegen de klimaatverandering.

³⁷ VLAAMSE OVERHEID (2022b), p. 42.

³⁸ VLAAMSE OVERHEID (2022b), p. 42.

³⁹ VLAAMSE OVERHEID (2022b), p. 44.

⁴⁰ VLAAMSE OVERHEID (2022b), p. 45.

⁴¹ VLAAMSE OVERHEID (2022b), p. 49.

⁴² VLAAMSE OVERHEID (2022b), p. 51 en p. 52.

⁴³ VLAAMSE OVERHEID (2022b), p. 53.

⁴⁴ VLAAMSE OVERHEID (2022b), p. 57.

⁴⁵ MINARAAD, SERV en SALV (2021), §129.

⁴⁶ De maatregelen zijn immers “basismaatregelen”, zoals bedoeld in de KRW, art. 11(3)a.

⁴⁷ CIW (2022), p. 929

⁴⁸ Zie onder andere advies bosuitbreidingsdecreet

ecologische rol van bossen, wat logisch is gegeven de context van de biodiversiteitsstrategie. De Raad wijst er op dat de Europese Commissie in 2021 ook een nieuwe bosstrategie uitbracht, waarin naast aandacht voor het ecologische aspect, ook gekeken werd naar de socio-economische mogelijkheden van bossen. De Raad vraagt om, aansluitend op de ecologische rol voor bossen vanuit dit proces, ook de socio-economische rol van bossen en houtkanten in Vlaanderen uit te werken. Een en ander is volgens de Raad mogelijk in het kader van het actieplan voedselverlies en biomassa(rest)stromen circulair en het beter in beeld brengen van de totale actuele en potentiële houtoogsten in Vlaanderen.

[22] **Zet via de instrumenten uit het natuurbeleid gericht in op verbetering van status van de gekozen soorten en habitats.** De Minaraad stelt vast dat voor sommige opgelijste soorten reeds beschermingsinitiatieven lopen, bijvoorbeeld onder vorm van soortenbeschermingsprogramma's of voor habitats via het instrument van de natuurbeheerplannen. Anderzijds is er ook het Instandhoudingsbeleid dat vorm krijgt via opeenvolgende Vlaamse Natura 2000-programma's. De Raad vraagt om in al deze plannen, programma's en processen volop in te zetten op opportuniteiten met betrekking tot de herstel- en niet achteruitgangdoelstelling uit dit proces.

[23] **Voorzie in een gestructureerde aanpak van de diverse milieudrukken.**⁴⁹ De Minaraad merkt op dat er voor herstel en/of tegengaan van achteruitgang een aanpak van diverse milieudrukken gewenst is. De Raad herhaalt hierbij de vraag uit het advies van 24 november 2022, met name om het in de GOI door INBO voorgestelde afwegingskader voor de programmatische aanpakken van milieudrukken ter harte te nemen en desgevallend verder uit te werken in het nieuwe Natura2000-programma.

De Raad wijst er hierbij op dat met betrekking tot het aanpakken van milieudrukken momenteel op Europees niveau processen lopen, zoals bv. de herziening van Richtlijn 2009/128/EC inzake het duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.⁵⁰ De Minaraad vraagt om deze processen op te volgen met het oog op een tijdige implementatie ervan in Vlaanderen.

Specifiek inzake pesticiden merkt de Raad in deze context op dat er op dit moment geen beeld kan worden gegeven van het herstel dat moet gebeuren in functie van het wegwerken van de impact van pesticiden. Zo is het Vlaams Actieplan pesticiden nog niet goedgekeurd. Verder stelde de Minaraad in zijn advies over het Vlaams pesticidenactieplan over actie VLA 3.3.2.4⁵¹ dat deze *op zich lovenswaardig [is], maar wordt gelanceerd in de context van Europese standpuntvorming: er is wellicht nog geen voldoende direct of noodzakelijk verband met het beheer van de Vlaamse speciale beschermingszones om het nalaten van een passende beoordeling te rechtvaardigen..* Daarbij verwees de Raad in het algemeen naar het feit dat er voor dit pesticidenactieplan

---

⁴⁹ Zie ook MINARAAD (2022b), p. 17 en 18.

⁵⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2022:305:FIN>

⁵¹ inzake het nog op te starten onderzoek over de impact van het gebruik van bestrijdingsmiddelen op het behalen van Europese natuurdoelen

geen plan-MER of Passende Beoordeling voorlag, waarbij dit eerste volgens de Raad mogelijk vereist was en het tweede wellicht vereist.⁵²

Verder verwijst de Raad dat er in de ons omringende lidstaten voorbeelden bestaan van lokale projecten waarbij derden landbouwers betalen om minder of geen pesticiden te gebruiken. Voor het overige verwijst de Raad naar zijn advies over het Vlaams Actieplan Pesticiden.⁵³

Zoals al vermeld in [11] krijgt ook de impact van nachtelijke verlichting op biodiversiteit meer en meer aandacht.⁵⁴ En ook het Vlaams actieplan voor wilde bestuivers vermeldt dat een plan van aanpak inzake lichtpollutie zal worden uitgewerkt.⁵⁵ De Raad vraagt om dit plan van aanpak zo snel mogelijk uit te werken, hierbij ook de impact op andere soorten zoals vleermuizen mee te nemen en hierin ook een concreet tijdspad op te nemen om de in dit plan voorzien maatregelen ook effectief uit te voeren op het terrein.

[24] **Bekijk ook opties voor grensoverschrijdende samenwerking.** Het gidsdocument met betrekking tot de herstelopgave verwijst expliciet naar de mogelijkheden van grensoverschrijdende samenwerking voor bepaalde soorten/habitats en/of migrerende soorten en/of soorten en habitats waar de status beïnvloed wordt door grensoverschrijdende bedreigingen.⁵⁶ De Raad stelt vast dat hier vooralsnog nog niet op werd ingezet en vraagt om dit als aandachtspunt mee te nemen in het voor de Atlantische regio geplande biogeografische seminarie van 4 tot en met 6 september 2023.

[25] **Voorzie een concreet tijdspad voor invulling van de hersteldoelen uit de *pledge* in het Vlaams Natura 2000 programma.** De Raad beveelt aan om hierbij *bottom-up* in plaats van *top-down* te werken. De realisatie van de doelstellingen is immers afhankelijk van de bereidheid tot het nemen van de nodige maatregelen, evenals van de beschikbare middelen van de onderscheiden sectoren. Dit betekent volgens de Raad dat nagegaan moet worden wat de mogelijkheden van de onderscheiden doelgroepen zijn om invulling te geven aan deze voorstellen in Vlaanderen om zo te komen tot realistische doelstellingen en een haalbaar tijdspad voor realisatie ervan.

[26] **Afsluitend verwijst de Raad ook naar zijn recente advies over de uitvoering van de Habitat- en Vogelrichtlijn in Vlaanderen.** Gegeven het verband met het instandhoudingsbeleid verwijst de Raad afsluitend, naast eerdere vermeldingen in bovenstaand advies, naar volgende concrete passages uit dit advies:⁵⁷

- Met betrekking tot het vermijden van achteruitgang, zie onder andere deel 5.2 instrumentarium voor artikel 6.2-6.4 van de Habitatrichtlijn;
- Met betrekking tot beschermde gebieden zie [42] over de opmaak van een visiedocument over de allocatie van doelen buiten SBZ.

---

⁵² MINARAAD (2022a), p. 19 en p. 20.

⁵³ MINARAAD (2022a).

⁵⁴ Zie onder andere [A meta-analysis of biological impacts of artificial light at night | Nature Ecology & Evolution](#)

⁵⁵ VLAAMSE OVERHEID (2022a), p. 8, 12 en 13.

⁵⁶ EUROPESE COMMISSIE (2021), p. 6.

⁵⁷ MINARAAD (2022b), p. 25, p. 26 en p. 28.

Bibliografie

AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS (2019), Prioritair Actiekader (PAF) voor Natura 2000 in Vlaanderen, België, Brussel, 14 oktober 2019.

BRUHL ET AL. (2021), *Direct pesticide exposure of insects in nature conservation areas in Germany*

COORDINATIECOMMISSIE INTEGRAAL WATERBELEID (CIW) (2022), Overwegingsdocument bij de Vlaamse delen en de Grondwatersysteemspecifieke delen van de derde stroomgebiedbeheerplannen.

DEPARTEMENT OMGEVING (2018), Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Strategische visie. Goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 20 juli 2018.

EUROPESE COMMISSIE (2020), Biodiversiteitsstrategie voor 2030. De natuur terug in ons leven brengen. COM(2020) 380 *final*, Brussel, 20 mei 2020.

EUROPESE COMMISSIE (2021), *Guidance to Member States on how to select and prioritise species/habitats for the 30% conservation improvement target under the strategy.*

EUROPESE COMMISSIE (2022a), *Criteria and guidance for protected areas designation*, SWD(2022) 23 *final*, Brussel, 28 januari 2022.

EUROPESE COMMISSIE (2022b), *Information required from the Member States for the 30%/10% protected areas targets*, 22 februari 2022.

EUROPESE RAAD (2020), Raadsconclusies over de biodiversiteitsstrategie, Brussel, 16 oktober 2020.

HALLMAN ET AL. (2017), *More than 75 percent decline over 27 years in total flying insect biomass in protected areas*

MINARAAD, SERV en SALV (2021), Advies 21|007 over de derde stroomgebiedbeheerplannen

MINARAAD (2022a), Advies 22|016 over het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik 2023-2027.

MINARAAD (2022b), Advies 22|030 over de Vlaamse uitvoering van de Habitatrictlijn – waarheen met het instandhoudingsbeleid?

PISMAN ET AL. (2021), Ruimterapport Vlaanderen 2021. Departement Omgeving, Brussel.

SCHNEIDERS ET AL. (2020), Natuurrapport 2020: feiten en cijfers voor een nieuw biodiversiteitsbeleid. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, 2020, Brussel

VLAAMSE OVERHEID (2022a), Vlaams actieplan wilde bestuivers

VLAAMSE OVERHEID (2022b), Vlaams klimaatadaptatieplan. Vlaanderen wapenen tegen klimaatverandering

VLAAMSE REGERING (2017), Vlaams natura 2000-programma. Eerste cyclus 2016-2020.

VLAAMSE REGERING (2020), *Blue Deal*, De strijd tegen droogte en waterschaarste.